Høringsuttalelse fra Røyrvik kommune Joikens hjem – En plan for handling

FORELØPIG FORSLAG november 2026 – til innspill fra innbyggerne før innsending

1. Innspill til de overordnede prinsippene i handlingsplanen

Røyrvik kommune ser svært positivt på arbeidet med å styrke joikens status og sikre at joik anerkjennes og behandles som en likeverdig kunstform på linje med andre kunstformer.

Det er særlig viktig at joikere får likeverdige rettigheter og muligheter som andre profesjonelle musikere, både når det gjelder opphavsrett, økonomiske rammevilkår og muligheten til å ha joik som yrke. Samtidig må joikens særpreg og tradisjonelle forståelse av eierskap og råderett ivaretas.

Fornorskningspolitikken har bidratt til å svekke joiketradisjonen og overføringen av kunnskap mellom generasjoner. Røyrvik kommune mener derfor at etableringen av Joikens hjem er et viktig tiltak for å bevare, styrke og revitalisere denne delen av den samiske kulturarven.

2. Innspill til hva Joikens hjem bør inneholde

I Røyrvik har det over tid vært et ønske om og behov for økt kunnskap om joik, særlig den sørsamiske joiketradisjonen. Kunnskapen er i dag begrenset tilgjengelig, og det er behov for tiltak som gjør tradisjonen mer tilgjengelig for både barn, unge og voksne.

Røyrvik kommune mener derfor at følgende områder bør prioriteres:

- **Dokumentasjon og bevaring:** Systematisk innsamling, dokumentasjon og tilgjengeliggjøring av tradisjonell joik, med særlig oppmerksomhet på sørsamisk vuelie.
- **Kunnskapsoverføring:** Mentorordninger og samarbeid med tradisjonsbærere som kan videreføre kunnskapen til yngre generasjoner.
- **Opplæring:** Utvikling av undervisningsmateriell og kompetansetilbud for barnehager, skoler, kulturskoler og andre som arbeider med samisk kulturformidling.
- **Rettigheter og veiledning:** Kompetanse og rådgivning knyttet til opphavsrett, bruk og formidling av joik.

Et mer systematisk arbeid med å samle og dokumentere tradisjonsjoiken vil være et stort skritt videre i arbeidet med å bevare og videreføre kulturarven. Det er samtidig viktig at denne kunnskapen ikke bare blir bevart i arkiver, men også tas aktivt i bruk gjennom opplæring, formidling og praktisk utøvelse.

3. Innspill til hvordan Joikens hjem bør organiseres

Røyrvik kommune mener det er helt avgjørende at Joikens hjem etableres som en samiskstyrt institusjon. Samisk selvbestemmelse og råderett over egen kulturarv må være grunnleggende prinsipper for både organisering og drift.

Det er samtidig viktig at institusjonens kompetanse, ressurser og tjenester blir tilgjengelige for hele det samiske området, også for mindre kommuner som Røyrvik, uavhengig av hvor institusjonen får sitt fysiske hovedsete.

Røyrvik kommune ønsker særlig å understreke betydningen av at sørsamisk joiketradisjon, vuelie, får en tydelig og prioritert plass i institusjonens arbeid. Sørsamisk er et sterkt truet språk, og kunnskapen om den sørsamiske joiketradisjonen er også sårbar. Det er derfor avgjørende at sørsamisk språk- og kulturkompetanse er representert i institusjonen, og at det legges til rette for dokumentasjon, bevaring og videreføring av sørsamisk vuelie.

Røyrvik kommune mener at Joikens hjem må organiseres slik at alle de samiske språkområdene blir ivaretatt, med særlig oppmerksomhet på de mest sårbare tradisjonene.